

Станислав Стојановић

Блажо Радовић, МОЋ И НЕМОЋ ПРЕГОВАРАЊА, Београд, Задужбина Андрејевић, 2010.

Задужбина Андрејевић још једном је потврдила да је институција која завређује пуни друштвени респект. Наиме, објављивањем монографије *Моћ и немоћ преговарања* аутора Блажа Радовића Задужбина Андрејевић је учинила доступним широком аудиторијуму читалаца рад који се одважио да међу реткима обрађује тему чија је актуелност од неспорног друштвеног значаја. Комплексност глобалних односа, огромни расколи и свеprisутност спорова, конфликата и насиља на савременој међународној сцени апострофирају значај преговарања као најефикаснијег инструмента превентивног деловања. Драматичност историјских догађања на нашим просторима у блиској прошлости проблематику преговарања чине посебно значајном темом. Верује се да су та балканска догађања у доброј мери били последица између осталог и одсуства преговарања или недовољне оспособљености преговарача да воде преговоре.

Аутор Блажо Радовић у центар свог разматрања ставља преговарање, настојећи да истакне његову огромну употребну вредност са становишта очувања мира и стабилности у свету које се увелико дефинише као ризично друштво. Овом монографијом аутор настоји да укаже да се правовременим и превентивним преговарањима могу пронаћи одговарајућа решења на путу стварања и одржања мира. У том контексту, монографија актуелизује неправизеђену улогу преговарања, посебно његове превентивне потенцијале и развојне могућности. Приказујући преговарање као саствни део међународних односа, дипломатије, безбедности и теорије мира, аутор се залаже за институционализацију преговарања, инсистирајући на превентивном аспекту као врховном принципу и опредељењу ка мирном превазилажењу спорова и сукоба који

чине незаобилазан садржај савремених међународних односа. Монографија је позив да преговарање буде незаобилазни инструмент решавања спорова, криза и сукоба на миран и, што је још важније, праведан и моралан начин. То је позив за унапређење размишљања о преговарању као брижљиво осмишљеној и испланираној делатности, која као таква несумњиво јесте основа за превазилажење многобројних траума друштвене егзистенције савременог човека. Отуда, аутор с правом указује на потребу да преговарање, као важан инструмент за праведније и економски одрживије и безбедније друштво, буде предмет нарочите друштвене пажње.

Због немогућности да се овом монографијом обухвате сви најзначајнији садржаји преговарачког процеса, аутор у центар своје пажње смешта преговарање у међународним односима који се тичу решавања криза, спорова и сукоба мира и рата. Такво опредељење је разумљиво, ако се има у виду да одсуство преговарања или његове мањкавости у тим областима носе и најтеже последице. Зато презентовање увида у реалност преговарања треба да подстакне на даље усавршавање преговарачке праксе, али и на потребу знатно веће осетљивости за догађаје у ближем и даљем окружењу.

У приказу кључних одредница социјалног миљеа савременог света које у великој мери креирају амбијент у коме се сукоби, кризе и конфликти јављају као усуд, аутор посебну пажњу посвећује комуникацији и тржишту као носећим елементима неолибералне визије света. Интересно профилисање комуникације и десоцијализоване амбиције тржишта креирају односе у којима је све подређено намерама кључних актера глобалне елите и њихове перцепције реалне историјске реалности. Тако креирани односи у великој мери обесмишљавају неспорне вредности комуникације и говора као предности људске врсте. Отуда само знатно другачији приступ међународним односима, као и односима унутар политичких и других ентитета који ће уважавати значај социјалних принципе друштвеног организовања људи отварају простор да комуникација и преговарање буду шанса за све.

Анализи преговарачког процеса претходи кратак преглед теоријских погледа на узроке различитих облика људских сукоба и конфликата кроз историју, као и генезу кључних појмова који се тичу преговарања. Аутор издваја најзначајније ставове различитих теорија од којих неке узроке људских сукоба доживљавају као усуд, јер имају своју утемељеност у људској природи, док друге

тај узрок налазе на макро плану, односно у карактеру међудржавних односа, или на сукобе гледају као на последицу деформације у међуљудској комуникацији и друштвеног инжињеринга. Посебну пажњу аутор посвећује детаљном приказу појмова спор, криза и сукоб, као категоријалним појмовима преговарачког процеса. Значајна је и класификација приступа преговарачком процесу на репресивно-интервенционистички и превентивно-преговарачки, при чему је ауторова позиција јасна- само превентивно-преговарачки приступ има кредибилитет трајног решавања кофликтних ситуација. Структура преговарања, као комплексног и мултидимензионалног односа, приказана је као циклус који чине три суштински повезана фазе- претпреговарачка, преговарачка и постпреговарачка фаза.

Посебан одељак монографије посвећен је модерном поимању комуникације као цивилизацијске потребе и њеним огромним синергичким потенцијалима у креирању нових димензија егзистенције савременог света и успостављања глобалног друштва. Посебно су значајна запажања о комуникацији као друштвеном феномену који је инкорпориран у све сегменте свременог живота. Наравно, комуникација као дубоко технолошки заснован систем основа је како прогресивних тако и регресивних процеса. Искуство савременог тренутка потврђује да информације које се тичу интересно профилисаних односа у основи су поларизаторске и као такве генеришу сукоб вредности, спор и кризу. Отуда недостатак комуникације, као чиниоца кохезије међу појединцима или политичким колективитетима, у основи је сваког сукоба, а понекад и његов најзначајнији део.

Интересантан део монографије чини сегмент који се односи на приказ преговарања у историјској перспективи, чиме аутор наглашава да је преговарање трајно комуникацијско средство. Наведени су неки од најважнијих аспеката преговарачке вештине Старе Кине, Индије, Египта, Старе Грчке и Рима, као и средњовековне праксе, где доминатно место припада Византији. Дат је и преглед различитих врста преговарања као и института које познаје преговарачка пракса, као што су давалац добрих услуга, катализатор, фасцилитатор, посредник, заступник и арбитар. Значајан сегмент монографије чини приказ преговарања посебне врсте, где посебан место заузима приказ преговарања са терористима и сајбер прего-

варање, као најалармантније претње свим аспектима безбедности савременог света.

Најобимнији део монографије посвећен је структури и динамици преговарачког процеса. Аутор износи значајна обележја претпреговарачке, преговарачке и постпреговарачке фазе тог процеса. Од суштинског значаја да се у претпреговарачкој фази дефинише циљ преговарања, средства преговарања, стратегију преговарања, методу, тактику и технику преговарања. Аутор указује да преговарачка фаза као динамична и вишедимензионална целина има више фаза, почев од изношења свих битних аспеката проблема до предлога решења, конкретизације договора и предвиђања механизма за реализацију утврђеног договора. Исто тако, аутор указује на значај који на преговарање испољавају време и посебно цивилизацијско наслеђе.

У последњем поглављу аутор указује да ће процес глобализације, као доминатан мега процес који ће у пресудној мери наметати обрасце деловања и понашања актера на глобалној сцени, у основи бити амбивалентан, при чему ће асоцијални и поларизаторски аспекти тог процеса бити преовлађујући. Отуда, аутор исправно закључује да ће комплексност савремених међународних односа наметати све више дилема, а нудиће све мање алтернатива. Насупрот реду биће све више поремећаја у односима међу државама и осталим политичким и етничким ентитетима, што ће сукобе и кризе чинити константом глобалног друштва у настајању. У таквим односима очување мира и стабилности се намеће као цивилизацијска обавеза политичких елита свих нивоа. Посебно је значајно изналажење нових приступа и нових инструмената за мирно предупређивање и решавање спорова, криза и сукоба. У таквом контексту, без обзира што у многим ситуацијама из савремене праксе се није показало успешним, преговарање остаје једно од најзначајнијих средстава у комуникацији и дијалогу, као неспорно мирољубиво средство добре воље и добрих намера. Наравно, незаобилазно питање преговарања јесте морални контекст, јер само преговарачки процес који следи етичке принципе, може да буде делотворно и да избегне опасност мртвог слова на папиру. Искуство Балкана, али и искуство са других простора, то недвосмислено потврђују.

Динамика савремених међународних односа подстакнута процесом глобализације све више упућује људе једне на друге У том контексту преговарање пружа неисцрпне могућности за хумани-

зацију људског деловања и социјализовање друштвених односа као важним претпоставкама стварања једног мање конфликтног и трауматичног света. Отуда закључак који се намеће након читања ове монографије указује да преговарање и комуникација као њен кључни инструмент сасвим сигурно представљају значајну шансу за унапређење индивидуалне и колективе егзистенције људи.

Може се закључити да је аутор уложио знајан труд и да се тај труд исплатио. Монографија *Моћ и немоћ преговарања* завређује пуну пажњу читалаца.

Овај рад је примљен . новембра 2011. а прихваћен за штампу на састанку Редакције . новембра 2011. године.